

դիտացեալ է մեր ազգին այժմ կապա-
նայ բոլոր քրիստոնեայ ժողովուրդը բը-
նաջինջ ընել: Մի քանի օր առաջ Բա-
ղէշու կուսակալութեան տակ գտնուած
Սպարկէրտ գաւառին մէջ սոսկալի դէպք
մը պատահեցաւ ի ձեռն տեղացի քուրդ
պէյերաց, որոնք վերին կտուինց անուն
գիրդի վրայ յարձակուելով աւարի տուն
հայոց սնեւր. այս յարձակման մէջ եր-
կու հայ երիտասարդ սպանուեցան և
երկուք ալ ծանր վիրաւորուեցան արիւ-
նարբու քուրդերի ձեռամբ. շատ յղի
մայրեր հարսնեկալ վիժեցին և նորա-
փայլ մանուկներ ոտնակոխ եղան այդ
բարբարոսներէն. մինչդեռ այս դառն
լուրը թռչնալից նետի մը նման մեր սիր-
տը խոցողովով աղքետնու գետօրէն
արտասուած հեղեղներ կը հոսեցնէր նոր
ի նորոյ առաւել դառնակոխի՝ զոյժեր
հասան մեր ականջներուն. Գաւառու գայ-
մազամուլեան տակ եղած կարկառ.
գաւառի ծով ըստած հայ գիւղի մէջ ևս
այս օրերս քստմենի եղեռնագործու-
թեան դէպք մը պատահեցաւ. հանրա-
ժանութ և աշխարհաւոր Շէյխ շէլալա-
տինի եղբայր Համէթ և իւր արքանեակ
Սայիտ Նուր Մահմադ անուն բռնաւոր
ները ցերեկով հայ երիտասարդի մը վը-
րայ յարձակուելով դայի իւր դրան առա-
ջը չարաչար սպանեցին և գիւղացի
քուրդեր կացիններով զինեալ դժբաղդ
հային մարմինը ջարդ ու բուրդ ըրին.
նկատուելու կէտն հոս է, որ այս մարդա-
պանութիւնը կատարած միջոցնուն վե-
րոյիշեալ քուրդեր պաշտօնով կանչուելով
կընէին. ահա մենք քրիստոնեաները
արմատաջինջ պիտի ընենք, ո՛ր է որ ըզ-
ձեզ մեր ձեռքերէն պիտի ազատէ. մի-
թէ ձեր յոյսը Ռուսիոյ և Անգղիոյ վնաս
նստող հիւպատոսներուն վրայ դնելով
կը կարծէք, որ անոնք զձեզ պիտի ա-
զատեն և կամ կը յուսալք որ յամենե-
տէ անոնց խորհիւ հանգիստ և խաղաղ
կեանք պիտի անցնէք, ալ մեր ձեռքէն
պիտի չսպանուիք, ու չը կողպտուիք
անցեալ տարիներուն պէս, ահա մինք
աւելի մեծ ու խիստ վնասներ պիտի
հասցնենք ձեզ. տեսնե՛ք ո՞ր պիտի ա-
զատէ զձեզ մեր ձեռքէն. կամ թէ կը
խորհիք որ օսմանական պաշտօնատար
ձեզ օգնութեան պիտի փութան. ահ
խեղճ ողորմութիւնք, չէք գիտեր որ մենք
այս ամենը անոնց գաղտնի թե-
լաղրու թեմաքը կընենք. հայոց
ժողովուրդը և դուք բոլոր քրիստոնեայք,
ահա ձեզի ստոյգն կըսենք որ այս երկ-
րի մէջ մէկը չկայ ձեզ պաշտպան և
դուք մատուցած էք ի կողմուս և հետզ-
հետէ մեր քաղցեալ սրտն անուշիկ կե-
րակուրն պիտի լինի. ձեր կեանքը և
բոլոր ունեցածը մերն է և ոչ որ կարող
է ազատել զձեզ մեր սուրբն չորդղեալ
բերանէն և մեր հեռաձիգ հրացաննե-
րուն գնդակներէն. ահա մենք ձեզ միշտ
այսպէս պիտի ընենք՝ եթէ կուզէք գա-
ցէք Անգղիոյ և Ռուսիոյ բռնապետներուն
տէրութեան քովսէրներու կամ նահա-
բապետին գանդաւանքը. մինք անոնցմէ
երբեք չենք վախճար:

«Ահա բարեկամ վայրենի և զազանա-
բարոյ քրդերի թշնամական և ամբարտա-
ւան սպառնալիքները կարճառօտ կերպով
հաղորդեցի ձեզ, որպէս զի փոքրամեծ մի-
ջոցներ ձեռք առնել այս աղաւթորման
հեղեղին դէմ, զի մի գուցէ իսպառ. բը-
նաջինջ ընեն դարմն և զաւակունս հայ-
կեան ազգին և դրանք մեր հայրենիքը,
յորում հազարաւոր տարիներէ հետէ
բնակած են հայեր զիմանալով ամեն
կերպ հարստահարութեան, բռնութեան
և անօրէնութեան օր մը ազատութեան ա-
րեւին ծագելը վերստին տեսնելու քաղցր
յուսով և ակնկալութեամբ:

Յակովբ Եպիս. Ռշտուհի, միաբան Ազ-
թամարայ և առաջնորդ Սղեթու:

Հետեւեալ գրութիւնն ալ աղգային
վարչութեան կողմէն տեղական կառա-
վարութեան և երկրպագ հիւպատոսաց
ուղղեալ է իրր մէջ օր ան օր որը
վաստակաւոր այս բողոքն ունեցած

տխուր վիճակին նկատմամբ պայծառ
հայելի մ'է և արժան ուշադրութեան
առնելու:

Վահ, առաջնորդարան հայոց.

մայիսի 6/18

«Տէր. Անգղիոյ հարստահարութիւնք, կը-
րակն ու պատերազմը բաւական չէին
թշուառ երկրին վրայ ծանրանալու, մառ-
նաւորապէս այս աղէտներու ծնունդ ե-
ղող սոյն ալ ահաւոր կերպով ծանրա-
ցաւ. կիսամեռ ժողովրդեան վրայ, որով
հալը վերջին յուսահատութեան են-
թարկուելով ցիր ու ցան լինել պարտա-
ւորեցան: Բայց այժմ այս աղէտներէն
աւելի յուսահատական և սպառնալից
քրդաց ուժերն են, որք չը գիտեմք
ինչպէս ձերը վնասութեան, կայսրական
քովսէրներու և Մարշալ Սայիտ փա-
շայի ներկայութեան կը համարձակին
իրենց աւտղակութեան և ուժերներու ա-
րուեստը դարձեալ և դարձեալ յայտնի
համարձակ ի գործ դնել. և եթէ այսպէս
չարունակի ապագայ սոյն ու աղէտները
այնչպիսի ահաւոր պիտի ըլլան որ այլ ևս
անկարելի պիտի լինի առաջին տանել
և չը գիտեմք այն ատեն ո՞ր պիտի լինի
պատասխանատու:

«Ահա միակ վերջի մի քանի օրերուն
մէջ տեղի ունեցած և մեզ ծանօթ եղած
ոճրագործութեանց մէկ մասը: «Ազա-
կու հինգ զիւղերը Ալի Նաճի աւաղակա-
պետը բոլոր ոչխարները կը տանի.
մակարցի և թակարցի աշերթները սո-
վելոց նպատակ փոխադրել կարողանանք
կը դարձնեն. Աղթամարայ, Հայոց ձորի և
այլ քանի մը տեղերու ջրաղացները կը
կողպտուին. կարապուլցի հայ մը որ
իւր աղէական առեւտրութեան պատճա-
ռաւ չորս ամէս ի վեր հոս կը թակա-
ուէր, իւր սովամահ ընտանեաց սովելոց
յանձնաժողովին կէս չափ ցորեն տարած
ատեն թուրքեր քսան տեղէ մահուան
աստիճան կը վերաւորեն. քաղաքիս
մերձ Շեղջանի մօտ նկատուական մը կը
սպանի. սովելոց տրուած ցորենները
ճանապարհի վրայ կը կողպտուին.
Մանտան գեղի կնքերը կը տարուին.
վալի Ախտեթեարու տասն տունք և
կեկեղեցին ամբողջապէս կը կողպտուին
և մարդ մը կը վերաւորի. Աւերակի գե-
ղէն կնքի կ'աւարուին. Նըվստանայ մէջ
քուրդեր հայու մը տունը մանկուկ կը
կողպտեն. Հապաղիւտ գեղը վանեցի
Նէման աղայի ծառան հայ աղջիկ մը կը
փախցնէ. խիմ հայ երիտասարդ մը բռնի
գործապահակ վարուելով ճամբուն կը
խեղդուի. Գաւառու Նըվի գեղին մէջ
հայ մը իւր արտը մշակած ատեն քրդեր
զայն չարաչար կը մեռցնեն իւրեքստաց
հայոց գիւղերու մէջ հայտարանցի Թո-
տուն կոչուած քուրդ ձմեռը իրենց տա-
ւարներն ու ոչխարները բռնի և ձրի
պահել տալէ վերջ այս գործան չորս
գիւղի կանաչ ցորենները կերցնել և
աւերել տուած են զոր տեղական կառա-
վարութիւնը պաշտօնապէս վաւերացնե-
լով տեղեկագրած է կուսակալութեան.
յիշեալ գաւառի բնակիչները այժմ առ-
անք գործուն ցան չեն կրնար ընել.
քուրդեր կարապուլցի հայ աղջիկ մը ա-
ռեւտեղելով չէլիբուր մօտ կը պահեն և
տէրութեան օրինաց հակառակ կը տաճ-
կացնեն ու կամուսնացնեն. յետոյ հոս
կը բերուի բայց փոխանակ աղգին և
հօրը յանձնուելու դէթ առնալովութեան
ժամանակի չափ և առեւտրողը ու չէյ-
սներ իրեն ոճրագործութեան պատճա-
րով, կառավարութիւնը այժմ ինքը կը պաշա-
պանէ այս օրինազանցութիւնը. բազան-
ցի հայ մը իւր արտը մշակած ատեն
քրդեր իւր կանաչ ցորենին դաշտին
կը կերցնեն և զինքն ալ կը վերաւորեն:

«Այս բողոքն Աղբարու բնակիչներ
հայ և քրդեր բողոքութեամբ տեղեկագրու
կը բողոքեն թէ Շեհալ Աշերթի աղաւթը
Ալի Նաճի որ այժմ պարսից սահմա-
նին մէջ կը բնակի զարձակ Աղբարու
քանի մը գիւղերուն վրայ յարձակուելով
խաղաւ կողպտած է:

«Վերջապէս առանց մանրամասն նը-

չանակելու իւրաքանչիւր քրդաց ուժերը
և վարչական զեղծութիւն և զրկանքն
հազարաւոր ոճրագործ աւաղակապե-
տներէն ունեն հոս կը բերուին և չը գի-
տեմք ինչ հրաշքներով առաջնորդա-
րանի և ժողովրդեան արդարացի բողոք-
ներուն հակառակ ազատ կարձակվին,
ոմանց ևս վառք և պատերներ կը տը-
րախն, որով յայտնապէս ոճրագործու-
թիւնը քաջաւերութիւն դառնելով երկի-
րէն անասման կերպով անոնց ուժերնե-
րուն անսխալէ կը դառնայ:

«Արդ թէ զործնական և հիմնական
ապահովութիւն չը տրուի ժողովրդեան,
սպագայ սոյն այնչափ ահաւոր պիտի
լինի որ երկրին իսպառ ամայի դառնայ
և յայնժամ ամբողջ հետեւանքներու պա-
տասխանատուութիւնը տեղական կառա-
վարութեան կը վերաբերուի: Ահա, խըմ-
բագրապետ տէր, այսպիսի նեղ դրու-
թեան տակ հեռու է վաստակաւորների
հայ ժողովուրդը և չենք գիտեր թէ իրաց
վախճանը ո՞ր պիտի յանգի, բայց ինչ
որ ալ լինի ձեր պարսնը է իւր աղգա-
յին լրագրապետ ձայն բարձրացնել յո-
գուտ այս թշուառ ժողովրդեան որ-
պէս զի նրկութեան և բարոյապէս օգ-
նութիւն լինելով տալ կործանման առա-
ջն ընդ հուշ առնուի:

Այսօր կը լսեմ որ տեղւոյս անգղիա-
կան հիւպատոսը իւր կառավարութեան
հեռագրերով և ընդարձակ տեղեկու-
թիւններով գաւառիս յուսահատ և ըս-
պառանքի վիճակն յայտնելով առաջար-
կած է որ երկրպագ հիւպատոսներու
իրաւասութեանը տակ առժամանակեայ
տեղական կառավարութիւնը մը կազմի
վաղ ընդ փոյթ միջոցներ ձեռք առնե-
լու համար զի մի գուցէ անխիշտու-
թիւնը օր աւուր երկրին ամեն կողմը
տրեւելով յետին քան դառնային չար
լինի ու անդարմանիլ աղէտներով եր-
կիրը իսպառ սպառ աւերակ դառնայ:
Արդարեւ գովելի են թէ Կլէյթընի և թէ
մեծ. կամարաբանի ջոնքերը դորս նո-
քա չը խնայեցին մինչև ցարդ երկրին
վիճակը բարւոյեցնել մասին և յուսալի է
որ չորսիւս ռուսաց մեծագոր տէրութեան
և Անգղիոյ կառավարութեան հայկական
խնդրոյ լուծման մասին համաձայնու-
թիւն մը կայանալով այս տարած և
զմոհակ վիճակին վերջ ու վախճան կը
տրուի:

Հայրենիք.
Կ. Պ Օ Լ Ի Ս
6 18 յունիսի
(Թղթագրութեան ՄԵՂՈՒ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ
ՆԻՍ ԼԻԳԵՐԵ)

Տէր. Երբ հնձոց կ'առնակի, զեռ երբ
երկայն ամիսներ կան, և երբ անշարժ
մնացեալ աշխարհաց զեռ թուր պիտու-
նեք կան, հայք Ռուսիոյ, որք մերթ իւր-
եանց զուարթաւատ նուէրներով, զմեզ
քաջաւերեալ կը զուարճացնէին, յառ-
կարծ ի մեծ արտօնութիւն սովելոց, որ-
պէս և սոցա նմանատարաց, իւրեանց օգ-
նականութեան դրուած փախեցին. միթէ
Ռուսիոյ հայոց զթուրթիւնը զրաւեացաւ.
միթէ արաբացի զորութեանց, աղգային ար-
ժանապատուութեան ձայն տալ լրագրի
այս աշխարհի խոնջեցան, ըստ մեզ, ոչ
ողորմածութիւն ցարդ տուածովը գոհա-
ցաւ, ոչ սորա հրաւիրած ձայնն տկարա-
ցաւ, այլ բարեկործութիւն՝ ուժ օգնել
մամուլ՝ զո՞ր պաշտպանել չգիտելով,
հանգանակութեան դրոյն դադարեցաւ:
Սովելոյ գաւառացի ունենք զինքեան
միայն կարօտեալ՝ կարծելով՝ նպատակ
հասնեն իւրեանց զարմուցանել ելին:

Բարեկարգ Ռուսիոյ, Տաճկաստանի
անցել և յանձնաժողովոյս կացութեան
անտեղեկ և իւրեանց նուիրաց բարե-
մատակարարութեան իրաւացի հողովն
զրաւել, սովորական ժամանակաց մէջ
հարկ եղած համարատուութեանց չա-
տահելով՝ միտեցան և որ չարն է կառ-
կածներն, որով յանձնաժողովոյս այս

երկուց պատճառաց և զաղանի մեքենա-
յութեանց դաշնակցութեան շնորհիւ.
մերթ անպատասխանի, մերթ հրապա-
րակաւ ամբաստանեալ, այսօր սովոց
հետ և կրքեր սանձելու պարտաւորեցաւ,
զի արդ ի Ռուսաստանէ օգնութիւնը մեր
հակողութենէ զերծ՝ ուղղակի ի վնաս եր-
թալ սկսան:

Յանձնաժողովոյ, թշուառ վանայ կա-
րօտութենէն ծնուալ շուարում չէ
կարող այգանել. սակայն այլ են հայք
Ռուսիոյ, որք սովելոց բարեկարգ լինե-
լով իրաւամբ յանձնաժողովոյս պատկա-
ռանաց և զոհացուցիլ ամենայն բացա-
րութեանց արժանի են:

Այս առթիւ կեդր. յանձնաժողովոյ, կը
համարձակի յիշեցուցանել թէ ինքն, որ-
պէս ծանօթ է արդէն ձեր աղնուո-
թեան կամուր կաղմուցեալ մարդ պատա-
հական մարմին մի է, արուեստով չէ սո-
վաղարման, թէ և անմահ ձեռք չհնդ
ամէն ի վեր կը յանդգնի հանգանակել:

Յանձնաժողովոյ, երբ նախ զթանկու-
թիւն մեղմել միայն զինքն կոչեալ կը
կարծէր, սովոյ պատահեցաւ, երբ միտ-
տարար հայու հայն հայ կարօտեցող
տալ անձին միակ պաշտոն կը ճանաչէր,
քաղաքական պատշաճից յարգանաց հը-
րաւիրեցաւ. և տեսնելով թէ հպատակին
հայն տէրանց և բարեկամաց անուշ կու-
գայ, ի պատիւ հայութեան՝ դրութիւնն
հարկաւորութեամբ և ամենաշնչին մասամբ
իւրեք փոփոխել սովորեցաւ:

Այսօր, տէր, յանձնաժողովոյ ժամա-
նակին ընթացման աշխարհի ծանօթա-
ցեալ և անկարծիք զուարթութեանց պա-
տահեալ, սովելոյ հայու որչափ կեանքն,
նոյնչափ և սորա աղցին համբան և պա-
տիւն պահպանելու և զլուստրապէս ընդ
հայ և ընդ օտար սովելոյս հաշտութեան
ողին ըստ կարելոյն անխախտ պահելու
պարտաւորեալ է:

Կարեք, տէր, երեակայն թէ որչափ
մեծ է այս պարտաւորութեանց բռն, և
թէ ինչ է կարեւորութիւն այս նորաստաց
պարտոյ:

Այսպիսի պարագայից մէջ, ապա հարկ
է տէր, որ ամենայն սիրտ և միտ, ուր
զթութեան, ուր աղգային պատուոյ գա-
ղափար կը բնակի յանձնաժողովոյս բա-
րեմտարար օգնեն և ցորչափ օգնակա-
նութեանց կերպին մի է յանձնաժողովոյ
ի փորձ հայու վարչական ընդունակու-
թեան, ի պահպանութիւն օրինաւորու-
թեան, ի կանոնաւորութիւն և ի սպառն-
վանս համարատուութեան սորա շուրջն
բողոքին:

Օրս այս, տէր, որ է տխուր թագա-
ւորութեան սովոյ:

Այսօր դժբաղդարար այս սովն, հայ-
աստանաց ներկայացուցիչն է, սորա
զօրութեանց չափող մի է. պէտք է ա-
պա, տէր, որ այս նոսր երեւոյթանի
չուրջ, որչափ հայու առաւապանք՝ նոյն-
չափ և առաքելութիւնը արժանաւորա-
պէս հանդիսանան, այլ ցարդ հանգանա-
կեալ տան և եթէ հազար ոսկով չէ
որ նոյն իւր պարտաւորութեանց ըմբու-
ման իրեն գործովն կարէ պանծալ:

Յանձնաժողովոյս ձմեռային աշխա-
տութեանց նման, որք արդ առ ի հրա-
տարակութիւն մամոյ առնուեալ են, որ
մի ամբողջ սորա գործը մանրամասնարար
աշխարհ պիտի ներկայանան:

Չայս ապա ծանուցանելով հայու-
թեան՝ ապագայ մեր տեղեկագրաց ճո-
խութեան հանուր օժանդակութիւնն
չկրմ թախանձանք կը խնդրենք, քան-
զի այս տեղեկագրաց մէջ նշանակեալ
զուարթով՝ որչափ հայու զգացումն և
արժանապատուութիւնն պիտի չափուի,
նոյնչափ սովաւ հայն ի Հայաստան պի-
տի ապրի:

Այս վիճակն, տէր, խոնարհարար ա-
ռաջի ձեր զնելով խոհեմ և պատշաճ
գտաւել ձեռք հաղորդել զայն՝ կաղա-
չեմք՝ բարեկործաց ամենայն քաղաքացի
որոյ անհուն են մեր երախտիք, որպէս
շնորհակալութիւնք մեր առ ձեզ անբաւ-
Միամբ խորին յարգանքք ի զիմաց

սովելոյ ինամոզ կեդր. յանձնաժողովոյ
Ատենագիր
Պրէս. Թ. Շաշեան Սեղմէի կէլեքէնէն:

ՍՄՖՆԵՐՈՊՈԼ
31 մայիսի
(Թղթագրութեան ՄԵՂՈՒ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ
ՆԻՍ ԼԻԳԵՐԵ)

Յարգյ խմբագիր: Տարիոյ թե-
րակցոյն Սիմֆերոպոլ քաղաքի հայ
կաթողիկոց առաջնորդ Հ. Զարարիա
Գուրգենեանցը, լսելով իմ առ ձեզ
դատ, յանձնեց ինձ որ ներկայացնեմ
խմբագրութեանը նորա իր աղգակ-
ցաց, վանեցուց սովելոյ եղբարց օգ-
նութեան համար հաւաքած և բ և բ
հարկը և բ և ս ու ն արժաթ սուր.
որ գումարն որ յանձն առնելով ձեռք
առնուելու են, կը խնդրեմ խոնար-
հարար ի զիմաց վերապատուեալ
Գուրգենեանի և բոլոր ժողովրդեան
որ աշխատ լինի խմբագրութեանը իր
պատկանեալ տեղը հասուցանել:

Եւ նոյնպէս՝ եթէ պատշաճ հա-
մարէք տեղի տաք երկտող գրութեանս
ձեր յարգելի օրագրոյն էջերուն մէջ,
միտեղանայն ի ցոյց բերելով այս փո-
քըր նուիրարութիւնը, որով Սիմ-
ֆերոպոլի հայ կաթողիկոս համադրեցն
ալ իրենց առաջնորդը արժանանան
կանել ի հանգէս աղգաւոր զոհա-
գործութեանց: Յիշաւ մեր հարազատ
կրթարց կրած թշուառութեանց և
տառապանաց բաղդատելով շատ չընա-
չին է թէ պէտ ժողովրդեանս օժանդա-
կութեանը. բայց պատելով իբրեւ ի
սակաւաթիւ ժողովրդենէ՝ և ըստ
իրենց կարեացը համեմատ, յուսալի
է որ իրենց բողոքն ահեղ հարուած-
ներովը կեղեքեալ և ճնշուալ եղբար-
քը, նոցա քրտանց և արտասուաց
կաթիլներով, ողորմալուաւ երախա-
լիքն ալ շատի տեղ կընդունեն. այս
հակիրճ դատարարութիւնս հաւաստե-
լու համար, յորմար կը համարիմ
մէջ բերել, որ մեր արժանապատիւ
հովիւր երբ որ առաջին անգամ սրը-
րութեան բեմէն ջերմեռանդն և ազ-
գու խօսքերով սխաւ պատմել մեր
համագրի եղբարց անտանելի և դառ-
նակիլծ վիճակը, փռձիցեալ նորա

սիրազգաց սիրտը և արտասուած
աչօք զրոշմեց ամեն մէկ ժողովակա-
նաց սրտերուն մէջ: Այն ի՞նչ բաղցր
և դառն վարկան էր, երբոր բոլոր
ժողովուրդը կարծես ակնատես ան-
պայման զժողովութեանց, սովառանջ
աղգակցաց մերոց, յարտասուս փըր-
թիցան սրտով և հոգւով, այն լացին
ընկերակիւն ճշմարիտ արտասուօք,
որով խառնեցին իրենց աչաց տաք
կաթիլները չարաբատեց արտասու-
ցին հեռ, ի հարկէ սոցա աղօթից
ջերմ միմնմանց ներդաշնակութեա-
նը, և աղգափրական զգացմանց նուրբ
սիրոյ թիկերու բարախմուքը, ընդու-
նեցաւ ամենապար Տէրը՝ առաւել քան
զեռաւոց նոցա նուիրարութիւնքը,
թող և նոյնպէս հաճոյացի յաշտ
տառապելոց:

Եւ ապա նոյն օրն յետ սրբոյ
պատարարին մեր անձնուէր հովիւր,
զանձանակը ձեռքը չըջելով եկեղեց-
ոյն մէջ, միառմի ժողովեց քաղցրեց
համար վայելուչ դումար մի. և այդ
գեղեցիկ ու սրտաշարժ միջոցը կըրկ-
նելով երկրորդ անգամ ևս, հաւաքեց
այդ վերալիշեալ զուամբը, որորոք այս

որ արժանացաւ երանելի և սկզբն սիր-
այ իբրեւ մի գոհ բարբառուէր, և
խառնեցաւ ազգասիրտաց այն բազ-
մազատակ նուիրարեութեանց հետ,
որոնք որ այս րատ րատակներն գար-
գացեալ դարուս մէջ, և նորա մար-
դասիրական և ազգասիրական ասպա-
րէզին վերայ, պատիւ ընդունելով
ի ձախատ սովորելու եղբարց համար
աշխատող հայ օրերոյն—և գործա-
գութ անկանայ և նազելի օրիորդաց
ձախատնութիւն վերայ փայլեցան պար-
ծանաց պատիւ . . .

Ո՛ր էր թէ այսպիսի փոխմ և
ազգութ օրինակներն ստեղծանք կրթի-
նունէն մեր ազգայնաց և իրենց եկե-
ղեցիներու մէջ, որով առաւել կը
նորոգանաւ ինչպէս հայոց սրտերուն մէջ
խորը պահուած այն սրբազան սիրոյ
բարոյնները, որոնց բարեբարոյ փոխ-
ընթացքը որ մի ինքնու պնդելով գար-
դարուէր ազգին դարգացմանց և փա-
ռաց առաջարկ փոխելի նորա իրենց
այժմեան ազգասիրական գործերով
ցոյց տուին թէ զեւ չէ ստաւած այն
ընդմիջ արկներ, որոնք համարեն ազ-
գին կենդանութեանը համար պահ-
պանուած օտար աւանդն է. միայն
թէ եթէ ունենան նորա իրենց կա-
տարելութեանցը և ճիշդ համաձայն
և համապատասխան կատարելի ա-
նկնք և հոգեւոր հովիւներ, որոնք
կարողանան իրենց խոհմ վարչու-
թեամբ և վարժութիւն ու գործը խնա-
մօքը, կենդանացանել նոցա ամե-
նայն առաքինական զգացմունքները
վառ պահելով միանգամայն նոցա
սիրոյ հոգը. և անխնայ աշխատելով
ջանան բարեգործ ազգին թէ նկատա-
կան և թէ բարոյական կեանքը, ո-
րով միայն կարելի է, յաւանդ որ հը-
նարաւոր լինի սղոյթին, այլու միջո-
ցաւ միջոցառել զմայրն մեր Հայաս-
տան, ամբողջով նորա բարոյական
ցաւերն ու վշտերը, և սրբել նորա
արտասուածքը արդար—արդարանա-
լիքով . . .

Մնամ յարգանք
Առաւել Անգղիան Նախապետ:

Կ Ո Ղ Բ
(Թղթապետութեան ՄԵՂՈՒ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԼԵՐԱԳԻՐ)

Պարտք եմ համարում ինձ զրել
մի քանի խօսքեր կորել մասին, որ
գտնուած է Ղազարի վիճակի մէջ և
կենդանութեան յարգանքը տեղ առն
լրագրի թերթերի մէջ մէջ: Թէ և
կորել յետ ընկած է ձախատարհնե-
րից և մինչև այժմ մի ուրախակ
լուր չէր գտնու լուրսմ այնտեղից,
բայց այժմ արդէն զգացած է ի-
րան արած յանգանքն, ինքը քնից
զարթեց, ուրախացաւ, ուրախացրեց և
իւր մտաւոր գիւղերին էլ: Գորա
ուրախութիւնն նորախոսող զարդն
է: որ բացուել է անցեալ ամի զեկ-
տեմբեր ամսի 2-ից և շարունակու-
մ էր մինչև ամսոյ 16-ն. զարդի բաց-
ման մասին մեծամեծ ջանք զրեց
տեղոյս Արգարիտ քահանայ Տէր
Յարութիւնեանց և մի քանի իշխա-
նաց ձեռնառութեամբ հասաւ իւր
բաղանջին:

Թէ և մասնաւոր կերպիւ զարդը
շարունակու մ էր երկու տարի յիշեալ
քահանայի, բայց կանոնաւոր զարդ
մի մեծ ապաստանարան դարձաւ ժո-

շնուեցաւ և ուսուցիչ հրաւիրեց
անցեալ տարուայ վերջը կունէն զի-
րացի սր. Գրիգոր Գրիգորեանը, որ
իւր ջանասիրութեամբ զարդը ծաղ-
կեցրեց: Յարգ և պատիւ արգարիտ
մի բարեխիտ ուսուցչին, որին մեծ
շնորհակալութիւն կանեն կողմիցը.
աշակերտաց թիւն հասաւ մօտ 75-ի,
աշակերտներն ոչ թէ միայն կողբա-
ցին այլ թէ շատերն մօտաւոր գիւ-
ղերից:

Հոգաբարձուներ ընտրուեցան և
առաջարկուեցան Նորին վեհափա-
ռութեանի հաստատութիւն. յուսով
ենք թէ շուտով հաստատուին:

Ուսումնարանի համար մասնաւոր
նուիրատուը եղան: Հանդիմանութիւ-
նը շարունակուում է:

Այս մօտ հիւնդամեայ միջոցի որ
շարունակուում էր ուսումն յուսով
էինք, որ պ. թեմական տեսուչն շնորհ
կրեւրեց այնքանով թէ վիճակ և թէ
մի զարդն. բայց քահանայարար
էինք յայտնած և ինքրած: Մինչև
մայիսի 15-ն ապաստուց յետ, սխա-
ղեցիք քանի մի պատուաւոր մարդկանց
և ծխատէր քահանայից ներկայու-
թեամբ քննել աշակերտաց, որոնք ի-
րանց յառաջարկութեամբ մեծ մը-
խիթարութիւն և ուրախութիւն
պատճառեցին ժողովրդաց:

Ապրիլի 12-ին կատարուեցաւ փա-
ռաւոր հանդիման հոգեհանդիման Գար-
րիէլ հանգուցեալ արքեպիսկոպոսի:
Սորա համար ժողոված էին տեղոյս
գործակալ Արգարիտ քահանայի կար-
դարութեամբ 7—8 քահանայք,
այդ միջոցին պատահեցաւ և վառա-
հայր Հայրապետայ վարկի բարեշնորհ
Յովսէփ վարդապետ, որ բերել էր
սուրբ նշանն Հայկապոսայ, որ ամե-
նայն տարի ունիւ սովորութիւն ըն-
կուել վիճակի բոլոր զեղբարքը: Հո-
հանդիմանը կատարուեցաւ պատար-
գից յետ հոյակապ սուրբ Աստուա-
ծածնայ եկեղեցւոյ մէջ, որ Աղաթիսի
վիճակի համարեայ միակ եկեղեցին է
իրան հոյակապ ճարտարապետու-
թեամբ և բարեկարգութեամբ. խո-
ւարդ բազմութեան հետ կանգնած էին
զարդի աշակերտները. բոլորին մեծ
բաժանած էր: Մի քանի խօսք խօ-
սեց Արգարիտ քահանայի, բացառ-
րելով հանգուցեալ սրբապետին մեծ
նշանակութիւնն հայ գրաւորութեան
համար:

Ապրիլի 14-ին օտարի կարիւստ
եկաւ և ոչնչացրեց մեծ մասն երեք
զիւղերի ցոնքերն և բազրին, այն է
Ղազարիտի, Բարդուխի և Գոստու-
լուի: Վերջին զիւղում նոյն կարիւսի
հեղեղից մօտ 16 զովեցներ և կովիւր
անհետացան, որոնցից մի քանիսն 7
վերստ հեռաւորութեամբ ջարդուած
գտնուեցան, իսկ մնացեալներն բոլոր-
ւովին չ'երեկացան:

Մեր գիւղերի մշակներն աշխա-
տանքներն իւր շնորհան մերկիս կո-
տորելու մասին Ղազարիտ պ. գոտա-
ւապետի կարգադրութեամբ:

Հացի կողմից թէ և ժողովրդականը
շատ նեղացած էին յուսովարութեանը
վար ամիսներում. որովհետեւ մէկ
թագարը ծախուում էր 30 մանէթի
(ինն փութ), այն ևս հազիւ էր ձոր-
փում. բայց ամենաոգորմած կայսեր
արած մեծ ոգորմածութիւնն իրեւ
մի մեծ ապաստանարան դարձաւ ժո-

ղովրդին, որոնք մեծ և փոքր իրանց
ձեռներն կարկառած զէպի երկինք
ամենուպէ կ'մայրէն Աստուածանից
երկար կեանք իրանց ոգորմած կայսեր:

Այս տարի նոր հայերն շատ լաւ
են երեւում և հունձն մօտանալով
համարեայ ժողովրդի մեծ մասը յու-
սով է ապրում: Արքեպիսկոպոսի ցորեն
և ցանկու կորեկ էլի բաժանում են:

Գ Ո Ր Ո Ւ Ա Գ Ե Ս Զ
(Թղթապետութեան ՄԵՂՈՒ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԼԵՐԱԳԻՐ)

Գարալագեալի հայ գիւղերից խաչիկ
զիւղը անցեալ տարի օգոստոս ամսում
ընթացեալ կերպով, ներկայութեամբ
մի քանի պաշտօնական ծառայողներ և
և զիւղացւոց, կատարեց զիւղի զարդը
տարեկարճը, որի համար մանրամասն-
րէն տպուեցաւ Վեհու Հայաստանի լը-
րագրի մէջ:

Այդ զարդը իւր սկիզբն առաւ հնոր-
հիւ և աշխատանքը պ. բիշօ Գարբիէլ
Յովհաննէսեանից, որը չլլացաւ գործ
դնել իւր բոլոր ջանքը, ծաղկեցնել որ-
քան կարելի է նորա գործիւնը: Թէ
անձնական օգնութեամբ և թէ ուրիշ
աղբիւրներով. ինչպէս են ստորագրու-
թեամբ, ինչպիսիք սորան և նորան իւր-
եանց վերջին կողմից չ'անայլ աշխատի
մի ազգագուտ գործում:

Պ. բիշօ Գարբիէլ Յովհաննէսեանցը
անցեալ տարի սեպտեմբեր ամսում այս-
տեղից գնաց տանելով իւր հետ և խա-
չիկ զիւղի զարդի բարօրութիւնը: Այն
օրից, երբ նա գնաց, զարդը սկսեց օր
ըտտ օրէ ննջարկուել զանազան անդա-
մար անձանց իշխանութեանը, այն է
զիւղում երկու միմեանց հակառակ կու-
սակցութիւնը զանազան կողմերով իւր
մնաց տալով թէ զիւղանտներում և թէ
ուրիշ կերպով, պատճառ եղան և իւր-
եանց երեխաների ապագայում խաւ-
արութեան մէջ մնալուն: Ամէն մարդ
սկսեց, ինչպէս հասարակաց առակը ա-
սում է զիւր էջը քնել: Օր ըստ օրէ
զարդը սկսեց դատարկուել աշակերտ-
ներից և այժմ շատ քիչ թիւ է մնացել,—
այն է երկու կամ երեք հոգի, մինչ-
դեռ նոցա թիւը հասնում էր մինչև
45-ի:

Այդ իւրեանց մէջ ունեցած ինտելի-
գաների պատճառաւ և զարգացում են
խեղճ ուսուցչին, որ այդ գործում բնաւ
յանցանք չունի: Եթէ պատահէր մի խա-
չիկեցու և հարցնէր թէ ինչ է պատճա-
ռը և ինչն է ստիպում ձեռք ձեռն օրդի-
րանց մտաւոր զարգացումից զրկել զու-
կտանաք անպատճառ հետեւեալ պա-
տասխանը՝ թէ ուսուցիչը չէ սովորեց-
նում, հոգաբարձուները ուսումնարանի
փողը զբաղանքներն են դնում և չեն չա-
հեցնում յօգուտ զարդից և ինչքան կա-
մենաք ծօղաբանայ, բայց սիրելի ըն-
թեղեալ եթէ ինձ հարցնէք ինչն միջոց
պ. բիշօ Յովհաննէսեանցի այտուցից
զէպի Աղեքսանդրապոլ զուրս գնալը չը
կային այդտեանի վրդովմունքներ խաչի-
կի ժողովրդի մէջ, այլ ընդ հակառակ,
ուսուցիչը լաւ էր սովորեցնում. կամ ու-
սումնարանի փողը չէր կորչում, եւ կը
պատասխանեմ, որ երբեք վերջինները
չէին կարող անգամ մտածել այդ ան-
կարողութիւններն անել, քանի որ երես-
աւ երես հանդիպում էին այնպիսի մի
պարտի հետ ինչպէս բիշօ Յովհաննէս-
եանցը, ուրեմն ինչն է պատճառը այդ
բոլոր անկարողութիւնների, եթէ ոչ այն,
որ զարդը ոչ մի ինքնու տանող չունի:
Եթէ զարդը փակուի զա կյառաջանայ
անտեղութիւնից:

Մենք ուրախութեամբ կարգաւորեց
անցեալ տարի Վեհու Հայաստանի մէջ
տպած յայտարարութիւնը թէ արդէն
նշանակուած է թեմական տեսուչ և նո-

րան օգնական և շատ ուրախ էինք որ
ուսումնարանները այսուհետև շնորհիւ և
աշխատութեամբ նոցա կընկնին լաւ
գործեան մէջ, բայց, ինչպէս գործը
ցոյց է տալիս, երեւում է ի զուր էր մեր
սպասելը, որովհետև նոցանից մէկը դեռ
մինչև այժմ մի անգամ զոնէ եւ չէ եկել
Գարալագեալի խաչիկ զիւղի զարդին
այցելելու, թէպէտ և վերջինի այժմեան
գործիւնը նոցա լաւ յայտնի է:

Վերջացնելով խօսքս մենք խոնարհա-
բար խնդրում ենք յիշեալ թեմական
տեսիւ պ. օգնականից որ ոչքան կարող
է շուտ այցելել խաչիկի զարդին և քա-
նի դեռ նա բոլորովին չէ փակուել իւր
մտաւ կարգադրութեամբ կրկին վերա-
կանգնէ նորա այն գործիւնը, ինչպէս
էր առաջ: Մենք դեռ վստահ չենք բո-
լորովին թեմական տեսիւ օգնականի մեր
զարդին այցելելուն, որովհետև նա խոս-
տացել էր մի քանի օրից քաւ, բայց այդ
քանի օրը դարձաւ քսան և հինգ օր,
և դեռ չենք իմանում զոնէ թէ մինչև
կեր պէտք է սպասենք: Գրեց պ. տե-
սիւ օգնականը զայն ժամանակ, երբ
արդէն զարդը չ'ողկն աւանգած լինի և
ուրիշներին զայնազաւրց գրեալ:

Ապաստեմ և յուսանք:

Առ. Ե-Պ.

Պ. ՎԱՅՍԻ ԵՒ ՇԵՍԻ ԱՊՏ—ԻՒԼ—ՀԻԻ-
ՏԱՅԻ ԽՈՍՏԱԿՈՒԹԻՒՆԸ:

Մայրաքաղաքիս Քուռիէ տՕրիւն
լրագրին խմբագիրներէն մին, Պ. Մօ-
րիս Վայս, որ միանգամայն Արեւելա-
գէտ մ'է, հետաքրքրական խօսակ-
ցութիւն մը հրատարակած է Շէյխ
Ապտիլ-Հիւտա էֆէնիի հետ, որ
ժամանակէ մ'ի վեր Վեհ. Սուլթա-
նին հիւր է, և երբեմն պալատը հը-
րաւիրուելով մանրական խորհուրդ-
ներ կուտայ: Ապտիլ-Հիւտա էֆէն-
տի Բերայի է. և թէպէտ տակաւին
երեսուն կամ երեսուն և հինգ տա-
րեկան, Արաբական գիտութեանց մէջ
մեծ հմտութիւն ունի, և Արաբերէն
իշխուով շատ մը կրօնական և այլ
զիւրքեր հնչեցնելով է խալիֆեան
վերաբերեալ: Սա էր որ Աստուածա-
շունչը Թուրքերէն թարգմանող Վեհ.
մէտ էֆէնիի ղեկ տրուած մահու-
ան դատաւիժիւր Շէրիաթի օրինաց
համաձայն չգտաւ, և իւր այս կար-
ծիքն ընդունուեցաւ նախարարաց խոր-
հրդին:

Պ. Վայս հարցուցեր է իրեն թէ
ինչ է արդեօք խալիֆայութեան պաշ-
տօնը: Գիտական Շէյխը պատաս-
խանել է թէ խալիֆայն Մարգարէին
փոխանորդն է, և իւր այն ամեն խա-
լամը պարտաւոր են անոր հնազանդիւ-
նա ալ պարտաւոր են անոց օգնիւ և
զանոց պաշտպանիւ: Այս օգնութիւ-
նը ու պաշտպանութիւնը կը պարտի
նախ՝ առանց կրօնից խորութեան
իւր ամեն հպատակաց, որքան Մար-
գարէին հրամանաց՝ արգարութեան
տեսակետով պէտք է կատարելագէտ
հաւատար լինին խալամաց:

Երեւելի խալամ խալամի մ'այս
վկայութիւնն ուշադրութեան արժա-
նի կը համարի Պ. Վայս, և իւրօր
այնպէս է: Շէյխ Ապտիլ-Հիւտա է-
ֆէնիի նոյն կրկնի է նախ քիչ մ'
եղան, և իւր խօսքերը վարը պիտի
յիշենք: Չեղծաբար պաշտօնատա-
րաց նկատմամբ կրտէ թէ անոնք որ
իրենց յանձնուած պաշտօնին մէջ
ժողովուրդը կը կեղծեն, այսինքն
բռնութիւն ու հարստահարութիւն
ի գործ կը գնեն, վեհապետին ակըն-

կալութիւնը կը խաբեն, և քեանքիւր
հայրենեաց դաւաճան են, որք խալի-
ֆայութեան հիմը կը քակտեն, և
խալիֆներն աշխարհի աչաց առջև
ատկի ընկնով պառակտմանց պատ-
ճառ կը լինին: Պաշտօնատար մը, որ
իւր զիւրը չարաչար գործածելով
ժողովրդեան կը մնան, կրօնական
սկզբունք, զիւրութեան զգացում չու-
նի, և ընդհանուր արհամարհանաց
առարկայ է, իսկ խալիֆայութեան
տուած մնան անհուն է:

Շէյխ Ապտիլ-Հիւտա ներկայ խա-
րեաց զխալիֆ պատճառներն երկուք
կը համարի. Նախ՝ քարենորոգումնե-
րը գործադրելու պարտականութիւն
ունեցող պաշտօնատար իրենց պաշ-
տօնը խղճի մտօք չեն կատարել,
այլ մեքենայութեամբ ժամանակ կան-
ցունեն պաշտօնի մէջ մնալու կամ
նախանձոր մը տապալելու համար:
Այս պատճառաւ մնասկար հետե-
ւանք և օտար միջամտութիւն կը
ծագի. երկրորդ պատճառն այն է որ
նոյն պաշտօնատար օրէնքը ռոտհար
կեն, և միմեան իրենց անձնական
շահուց կը նային:

Շէյխ Ապտիլ-Հիւտա խալամու-
թիւնը մեկնելով կրտէ թէ անոր
հիմնական սկզբունքն ու պատուէր-
ներն են ծով աղօթքը, ուխտաքնացու-
թիւն ի Մեքքէ, ողորմութիւն և դա-
ւանութիւն, գորս մի առ մի բա-
ցատրել յետոյ, խօսքը նորէն ուրիշ
կրօնէ կողմ հայրենակցաց վրայ դար-
ձնելով կրտէ:

Շատ մարդիկ որ խնդիր մը լաւ
չեն քննել, կը պնդեն թէ ամեն ճը-
մարիտ խալամ բարի գործ մը կը հա-
մարի ուրիշ կրօնէ կողմ անձինքը
նախատել, զանոնք անարգել: Մեր
սրբազան օրինաց ասկէ աւելի հակա-
ռակ և աւելի սուտ բան մը չը կը-
նար լինիլ: Մեր օրէնքն, ոչ միայն
խալամ չ'ողորմները նկղէ Հրամայելու
այլ և կը պատուիրէ կատարեալ հա-
ւատարմութեամբ վարուիլ անոնց հե-
տեւութեան հետ եղած ամեն յա-
րաբերութեանց մէջ. օրէնքն աւելի
հեռու կ'երթայ և օչ-իսլամաց վրայ
նուազ պարտաւորութիւններ կը դնէ

Քան թէ խալամաց, քան զի խալամը
իրենց արիւնը զոհելով իրենց Բրի-
տանայ հայրենակիցներուն կինաց,
պապահութեան և բարօրութեան
վրայ պէտք է հսկեն. ուրիշ կերպ
չարթիլ մեր սրբազան օրինաց գէմ
է: Խղճի ազատութիւնը մեր Ս.
Գրոց մէջ հաւաքուած է, ինչպէս Եւ-
րոպիոյ զիտունք ևս կրնան վկայիլ:
Եթէ Արեւելից մէջ երբեմն մոլեռան-
դութիւն կը տեսնուի, պատճառը կը-
րօնքը չէ, այլ անկրթութիւնը. իս-
լամ մը՝ որչափ կրթութիւն առնու-
անչափ ներողամիտ և յուսաւորեալ
կը լինի և կը հեռանայ մոլեռանդու-
թիւն կողմէ կրօնական սխալ ե-
ռանդէն: Արմաղթեմ որ իմ հայրե-
նակիցքս մեր Միքի վեհապետն օ-
րինակ առնուն, որ միշտ կը հսկէ երկ-
րին բաղդին և օրինաց գործադ-
րութեան վրայ, և բարեբարոյ և այ-
լոց թշուառութեան կարեկից լինին:

Գիտական Շէյխին այս խօսքերը
նշանաւոր են, և երանի թէ ամեն
խալամ նոյն սկզբունքն ունենայ և ա-
նոնց համեմատ շարժի, այն ժամա-

նակ այս երկրը պատահող շատ շարք անհետ կը լինին:

(Մասիս):

ՄԱՆՐ ԼՈՒՐԵՐ

Ամսոյ 17-ին խմբագրութիւնս մեծ պ. Կիւլպէնկեանցի գործակատարի միջնորդութեամբ Կ. Պոլիս սովետոյ հայ մասնաժողովին ուղարկեց 800 քուրթի, որոնցից 200ը յօգուտ միացեալ ուսումնարանական ընկերութեանց էր և գոյացած էր Երևանում թատերախաղից, իսկ 600 քուրթին յօգուտ սովետոյ էր:

Մեզ հաղորդում են ՎԱՆՅ, որ դեռ ժողովրդեան կարիքը Վասպուրականում մեծ է, հարկաւոր է բաժանել մօտ 400 քիլա (1 քիլան—25 պուդի) սերմացու, նոյնպէս հարկաւոր են տաւար, որոց մեծ մասը բնակիչները կերել են սովի ժամանակ և կամ ցրակց և խոտի ու յարկի պակասութիւնից երկարատեւ ձմեռը կտորովի է:

Նոյն տեղից հաղորդում են, որ սովի և կարօտութեան պատճառով շատ արժան գներով ծախվում են Վասպուրականի դանազան մասերում ընդարձակ բերրի գետններ, որոնց գնիւղ մեծ օգուտ կարող է տալ գնողին:

Խմբագրութիւնս չնորհալուծութեամբ ստացաւ Ֆրէդէրիկան ընկերութիւնից պարգևատրված Ա. Լակիդէի «Երրորդ ոսկի» վէպիկի հայերէն թարգմանութիւնը արժ. սարկաւազ Յ. Աղանեանցի (Առաքելեանցի):

ԵԿԱՏԻՐԻՆՈՂԱՐԻՑ հաղորդում են «Կովկաս» լրագրին, որ կովկասեան դաւաթի մի տեղում երեւած մորեխն բոլորովին ջնջած է. նախանցի միւս մասերում դեռ եւ մորեխ երեւած է:

Անգղիական «Դէյլի—Տէլեգրաֆ» լրագրին հաղորդում են Կ. ՊՈԼՅ, որ այստեղ ստացած տեղեկութիւնը նորանոր բռնութեանց մասին, որ զբղբը դործ են դնում Հայաստանի քրիստոնէայ ըրնակչաց դէմ և թէ տեղական իշխանութիւնը բնաւ միջոց գործ չեն դնում թըշուառներին պաշտպանելու համար: Տիրապետութեամբ 3000 սովետներ յարձակվում են տէրութեան ցոյնի ամբարներին վերայ և յափշտակում են: Կարգը վերականգնելին դժբերք. քսան հողի սպանած են:

Անգղիական լրագրի ժողովում 5-ին յունիսի լրդ Ստրաստեն, ստուգելով Գօշէնին տրված հրահանգները, յայտնեց, որ Կ. Պոլսում պատգամաւորաց ժողով կազմելն է միակ միջոցը տաճական վարչութեան չարագործութեանց առաջն առնելու համար: Լրդ Գրէնվիլը յայտնելով, որ Գօշէնին տրված հրահանգները վաղուց գրած են ժողովի սեղանի վերայ, ցոյց տուեց մեծ բաւականութիւն, որ աշխուշ լրդն, որոյ հետ շատ յաճախ համաձայն է կարծեաց մէջ արեւելեան հարցի վերաբերութեամբ, պաշտպանում է պատգամաւորաց ժողով կազմելու դադարաւոր Կ. Պոլսում. Նա ասաց, որ Գօշէնին հրամայած է ի գործ տնել բոլոր իւր ջանքը այս նպատակին հասնելու համար:

Յարուրին սարկաւազ Աղանեանցը (Առաքելեանցի) հաղորդում է. Մշակի 102 համարում կարգադրի մի յայտարարութիւն, որով միանշապտ պարոն յայտնում է հասարակութեան, թէ ինքը ի թիւս այլ գրողների պատրաստ ունի նաև Ֆրէդէրիկան ընկերութիւնից պարգևատրուած Ա. Լակիդէի «Երրորդ ոսկի» վերնագրով վէպիկը: Վասն որոյ պատիւ:

ունիմ յայտնել անշապտ թարգմանչին որ յիշեալ վէպի հայ թարգմանութիւնը, իմ աշխատութեամբ արդէն լոյս է տեսել անցեալ 1879 թուականի վերջերում:

ԲԱՇՆՈՐԱՇԵՆԻՑ հաղորդում են մեզ հետեւալ լուրերը.

Գարալագեալի մի քանի գիւղերում կարկուտ է եկել և ցանկերին բաւական չէաւ տուել:

—Բաշնորաշէնում մայիս ամսի 22-ին ճաշից յետոյ շատ անձրեւ եկաւ, որը չարունակվեց համարեալ 2 ժամ. իկաւ սեղաւ և այստեղի մի տաճիկ պարոնի բաւական չէաւ տուել: Միևնոյն օրը և չէաւ է տուել սեղաւը Ուլիայ նորաշէն գիւղի ցանկերին և այգիներին, որի շէտը հասնում է մինչև 2500 քուրթու:

—Շարուրի գաղտնավայրում ցորենը գեղեցիկ բարձրացած է և առատ: Արդէն մի 10 օրից յետ ժողովուրդը կօխի հունձը:

Խմբագիր Պ. ՍԻՄԵՅՆԵԱՆՑ: Հրատարակել է. ԷՆԺՈՒԱՆԵԱՆՑ:

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Վ որոնցովի գետեղում, տիկին Վարլամեանցի տանը վարձու է տրվում ԲՆԱԿԱՐԱՆ, բաղկացած 3 սենեակներից խոհանոցից, ընդարձակ ախոռից և մանաւնից: Պայմանների մասին պէտք է հարցնել Թիֆլիզի քաղաքային վարչութեանում:

1—3

ՄԻ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ այս ամառուայ արձակուրդին, ցանկանում է դասեր ունենալ Գորւոյ Ախալքալաքը եկող ընտանեւորների մէջ. նա կարող է հայոց ծխական և միջնակարգ դպրոցի առաջին և երկրորդ դասատւանց համար պատրաստել մանուկներին ուսերէն, դաղլիներէն և հայերէն լեզուներէց. ցանկացողքը կարող են սովորել և վրացերէն լեզու: Հասցէն է. Ախալքալաք, հայոց եկեղեցու մօտ, Յակոբ Խոլցեանց:

1—5

Տիֆլիսու Նորաշէն եկեղեցւոյ ՍՈՒՐԵ ՄԱՐԻՍՄԵԱՆ օրորդաց ուսումնարանի հոգաբարձութիւնը, աւարտելով իրա հրապարակական հարցաքննութիւնը ի 10 սոյն յունիսի յայտնում է ի վիտու թիւն ամենեցունց, որ այս ուսումնարանում ի 1-էն առաջինայ սեպտեմբերի օրոյ չբաւոր ծնողաց օրորդները կընդունվին ձրի համաձայն օրարի նորա ի 15 անցեալ մարտի տարվ նոցանից առաւել չբաւորացն և ուսումնական պիտոյք, և համարելով այսուհետեւ այս դպրոցը ձրիաւար ուսումնարան, դաղարկցում է բոլորովին թոշակաւ ուսութիւնը:

Հերթակալ Գ. Լոմիքեանց:

Յանկանալով ամառանոց գնացող հայ բնական խմբերի մէջ դասեր ունենալ մի

ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ՈՒՍՈՒՑԻՉ

առաջարկում է իւր ծաւալայութիւնները: Պարապել կարող է բոլոր հայ երկսեռ դպրոցների աշակերտների և աշակերտուհիների հետ: Հասցէն խնդրում է թողնել «Կենդրոնական» գըրավաճառանոցում:

Մողղիկի Հայ օրորդաց ԳՊՈՅԻՆ հարկաւոր է վարժուհի բաւական ձեռնառու պայմաններով:

Յանկացողները թող գիմեն ուսումնարանի հոգաբարձութեան:

ՄԻ ՈՒՍՈՒՑԻՉ, որ Տիֆլիսու Հայոց միջնակարգ դպրոցներից մէկում ՀԱՅՈՑ ԼԵՁՈՒԻ ԳԱՍԵՐ է աւանդում ցանկանում է տընելում դասեր ունենալ այդ լեզուից:

Կարելի է դիմել «Մեղու»-ի խմբագրատունը և «Կովկաս» սեան» ու «Կենտրոնական» գըրավաճառանոցները:

3—5

Լ Ո Յ Ս Տ Ե Ս Ա Ն

ՊՈՐՁ

ԱՄՍԱԳՐԻ

ՄԱՅԻՍԻ (V) ՀԱՄԱՐԸ.

ԲՈՎԱՆԳԱԿՈՒԹԻՒՆ. 1. Ֆիւկսօ. ողբերգութիւն Շիւքրի. Թարգմ. Բարխուդարեանցի. 2. Ախալքալաք միջնակարգ դպրոցի յունիսի 3. Գեղամեանց, 3. Եւ նշանած էր վէպ. Մ. Վայելեանի. 4. Թէոփիլոս Գեօրի ճանապարհորդութիւնը Լաղիստանի և Հայաստանի մէջ. Թարգմ. Տ. Փիրումեանցի. 5. Ծաղկածոր. բանաստ. Գաւառ. — Քաթիլազի. 6. Բաղտատար մետրապոլիտ Հասան — Ջալալեանցի կենսագրութիւն. Գ. Տէր Յովհաննիսեանց. ԱԶԳԱՅԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. 7. Օրագրեր «Թիֆլիսի ընկերութեան հայերէն գրքերի հրատարակութեան» վարչութեան և խմբագրական մասնաժողովի. 8. Աղդ. 9. Յայտարարութիւններ:

3—3

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄԸ

Մէկ կամ երկու հոգւոյ բաղձանքն ու արտունջը չէր որ ինչու համար աղբերնու մէջ, որ գրելով ամեն ծաղիկալ լեզուաց քերականութիւն ու բառգիրք ունի, Գերմաներէն լեզուի Բառգիրք մ'ալ ի լոյս

չ'ընծայուիր. որուն կարեորութիւնն ամեն ուսումնասէր անձինք, բայց ամեն ասիկ Աւստրիոյ աւրու թեան սահմանակից գաւառներուն մէջ բռնակող հայազգիք կը ճանչնան ու կը պահեն: Այս բարեփառ բաղձանքը լեզունու և արտունջը վերջնելու բախտը ժամանակը մեր Հ. Աւետիք Վ. Կոլլաւին պահեր է, որն որ անխնայ աշխատութեամբ այս գործին Ա. հատորն ի դրոյս հանած է. այսինքն՝ Գերմաներէն Հայերէն մասը: Այս աշխատասիրութիւնը որչափ ալ գրքով պակի է, սակայն իր մէջը գերմաներէն գրաւոր լեզուի ամեն բառերը կը պարունակէ: Չեղինակը բռնած եղանակին և ուրիշ կարեորաց վրայ գրքին յառաջարկութեամբ մէջ խօսիլն իրեն վերապահած ըլլալով, մեր Տպարանը հաս տպագրութիւնը փութացնելու և ապահովընելու գիտմամբ Բաժանարարութեան պարեմները յառաջ կը բերէ ու կը հրատարակ աղբերնու յառաջացման փոթ ունեցող անձինքն որ համին անոր բաժանարարութիւնը:

Բաժանարարութեան պայմանները. Ա. Տպարանը իր կողմանէ կը խոստանայ որ երբոր ըստ բաւականի (այսինքն 500) Բաժանարարալքը զըտնուին, անմիջապէս դորձքին տպագրութիւնը կը սկսի. Չանալով որ զիրը զիրենք թեանիկ, տպագր մաքուր ու թուղթն աղէկ ըլլայ:

Բ. Մեր դիւրատար գաղղիներէն Բառգրքին դիրքով ու մաքուր թղթով տպուած թղթական գրքին գինն է, 10 ֆրանք բաժանարարութիւնը համար միայն: Իսկ բաժանորդ չըլլողներուն համար, սովորութեան համեմատ զինքը բարձրանայ:

Գ. Բաժանարարութեան իրենց տպահովութեանը համար կընդունին Մըթիլմարեան Միաբանութեան Տպարանէն հաստատութեան թուղթ կամ կարծն մը:

Թիֆլիզից և այլ հայաբնակ քաղաքներից ցանկացողները թող գիմեն Թիֆլիզ Երաւութեան արկաւազ Աղանեանցին (Առաքելեանցի):

Մամուլի տակից դուրս եկան և վաճառվում են ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ԳՐԱՎԱՃԱՌԱՆՈՑՈՒՄ.

1). Ն. Տէր-Ղևոնդեան՝ «Մայրենի լեզու» գ. և Գ. տար., իր. տիպ 70 Կ.
2). Մ. Տէր-Սարգսեան, «Տեորակ հայերէն գեղարարութեան» . . . 20 Կ.

Այս փոքրիկ տաւն և երկու երեսից բաղկացած, տնտրակը արժանի է ամեն հայ ուսուցչի և տեւի ուշադրութեան: Աշխատասիրողը, ինչպէս երևում է, ամեն ջանք գործ է դրել հանել հայոց լեզուի ձեւագիր այբուբենը այն խառն ու անկանոն լաթիթիթիւնից, որի մէջ գտնուում էին նորա միջնակարգ, կանոնաւոր երազական գրագիր ձեւ տալով նորան: Ով որ մի անգամ տեսնէ այս տնտրակը՝ չէ կարող համաձայնիլ, որ այս փորձը նորան աւելի լաւ է յաջողուել, քան իւր նախորդներին: Տեորակը վերջում գեղեցիկ է և հին ձեւի գրութեան համեմատ օրինակներ, որով աշխատասիրողը կարծես կամեցել է նպատակը առանց մեծամեծ գծաւորութիւնների մի սխալմայից դէպի միւսն անցնիլ. չինքն առաջ ունենալով, նորին եւ հաշտ աչքով նայելու երկու ձեւ փորագրութիւնը եւ պարագանց յաջողած է. թուղթը մաքուր, Տեորակը տպագրուած է Պետրուրուրդում:

Բացառապէս նոյն տեղը վաճառվում են հետեւեալ գրքերը.

«Քնար Հայկական» Մ. Միանսարեանցի . . . 1 ա. 30 Կ.
«Խնամատարութիւն Մանկանց» Կոմի . . . 60 Կ.
«Մուգայք Հայաստանի» նոր երգարան . . . 50 Կ.
«Բառգիրք» ուսերէնից հայերէն . . . 4 ա.
«Նոր-Նախիջևանի պատմութիւն» — Սիւլիւկի . . . 50 Կ.
«Վիշէլ-Թէլ» Շիւքրի թ ա ր գ. Բարխուդարեանի . . . 60 Կ.
«Գծն-Կարոս» . . . 1 ա.
«Օրինակի Կոյս» . . . 60 Կ.
«Նախնա-Խմատուն» Լեւոնի . . . 60 Կ.

Գումարով գնողներին զիջում են լինում.

Յօգուտ վանայ սովետոյ վաճառվում է

«Գրօշ» և Կրակի շուրջը Ա. Քիւմիլեանի . . . 30 Կ.

Օտարաբարբաբացոյ պահանջները կատարվում են ամենայն արագութեամբ:

Տպարանին հասցէն է.
An die Hochwürdige
Mechitharisten-Congregation
Vien
Mechitharistengasse 4

Խնդրում եմ ՎՐԱՍՏԱՆԻ ԵՒ ԻՄԵՐԵԹԻ

Թեմի հայոց հոգեւոր ուսումնարանների վարչութիւններին մինչև ներկայ տարուայ օգոստոսի 1-ը տնդեկութիւն տալ ինձ, թէ առաջինայ ուսումնական տարուայ համար ինչ առարկայի ուսուցիչ հարկաւոր է իրանց յանձնուած ուսումնարաններում, հաղորդելով մի և նոյն ժամանակ շաբաթական դասերի թիւը և վարձատրութեան չափը:

ՎՐԱՍՏԱՆԻ ԵՒ ԻՄԵՐԵԹԻ Թեմի հայոց հոգեւոր ուսումնարան

րաններում ուսուցչական պաշտօնով ծառայել ցանկացողներին հրաւիրում եմ գըրաւոր յայտնել ինձ իրանց ցանկութիւնը մինչև ներկայ տարուայ օգոստոսի 1-ը:

Թեմ. վեր. Գ. Բարխուդարեանց:

4—5